

PBESCHERMING VAN GROENE RUIMTEN EN SEMI-NATUUR- LIJKE SITES

DANKZIJ WETGEVING
INZAKE RUIMTELIJKE
ORDENING EN ERFGOED
IN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

U STELT VAST :

Op een perceel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat volgens u geschikt een geschikt kader biedt voor natuur en biodiversiteit :

- de vernietiging van een habitat of dier- of plantensoorten die worden beschermd door de Natuurordonnantie¹ ;
- een bouwwerk (woning, kantoor, gevangenis, school ...) ;
- een wijziging van het gebruik ;
- een aankondiging van een openbaar onderzoek ;
- enz.

In het licht van de steeds toenemende verstedelijking van Brussel en zijn omgeving worden de ruimten voor natuurbehoud drastisch ingeperkt. Elk natuurlijk perceel speelt echter een cruciale rol als toevluchtsoord voor fauna en flora. **De waakzaamheid van de burgers is dus nodig om het hoofd te bieden aan de gretigheid van projectontwikkelaars** en de onwetendheid over onze stedelijke biodiversiteit.

In geval van een aantasting van het milieu is het belangrijk **het statuut van de site te kennen**, om te weten welke wetgeving van toepassing is (zie hoofdstuk “Wat zegt de wetgeving?” hieronder).

Vervolgens moet u **weten tot welke bevoegde autoriteiten u zich kunt richten** indien de dialoog mislukt (zie hoofdstuk “Wat te doen?” hieronder).

2

¹ Ordonnantie van 1 maart 2012 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende het natuurbehoud: verzameling van Brusselse reglementering inzake bescherming van de natuur. In dit document de “Natuurordonnantie” genoemd.

WAT ZEGT DE WETGEVING ?

Er bestaan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillende beschermingsmechanismen voor de natuur. **Wij interesseren ons in deze fiche voor de bescherming van sites dankzij de wetgeving inzake ruimtelijke ordening en erfgoed.** Een andere fiche licht de bijzondere statuten toe die worden toegekend door de milieuwetgeving (zie fiche 4Bx).

A. PRBESCHERMING DANKZIJ WETGEVING INZAKE RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDENBOUW

GBP (Gewestelijk Bestemmingsplan)

Het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) , dat sinds 2001 in Brussel van kracht is, deelt het grondgebied op in “bestemmingsgebieden”. Sommige van deze gebieden zijn specifiek aan de natuur gewijd. Ze vallen onder de “Bijzondere voorschriften betreffende de gebieden voor groene ruimten en de landbouwgebieden” van het GBP.

Het GBP staat bovenaan de hiërarchie van de reglementaire plannen. Elke toegekende stedenbouwkundige vergunning moet ermee conform zijn.

Er bestaan algemene voorschriften voor alle gebieden van het GBP, en bijzondere voorschriften eigen aan elk gebied, die een impact hebben op de bescherming van de natuur.

B. ALGEMENE VOORSCHRIFTEN VOOR ALLE GEBIEDEN VAN HET GBP

Verschillende algemene voorschriften zijn interessant voor de vrijwaring van ruimten met natuurlijke componenten.

- In de aanvragen om een stedenbouwkundig attest, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning die betrekking hebben op een grondoppervlakte van minstens 5.000 m² wordt voorzien in de instandhouding of de aanleg van groene ruimten die minstens 10% van die grondoppervlakte beslaan (daarin begrepen groene ruimten uit één stuk met een grondoppervlakte van 500 m²).

² <http://bit.ly/2xPKDCM>

- Handelingen en werken die de verdwijning of vermindering van de oppervlakte van wateroppervlakken van meer dan 100 m² en werken die de verdwijning, de vermindering van het debiet of de overwelving van beken, rivieren of waterlopen ten gevolge hebben, zijn verboden.
- Handelingen en werken die de binnenterreinen van huizenblokken aantasten. In alle gebieden verbeteren de handelingen en werken, bij voorrang, de groene, en nadien de minerale, esthetische en landschapskwaliteit van de binnenterreinen van huizenblokken en bevorderen zij er de instandhouding of de aanleg van oppervlakken in volle grond.

**BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN BETREFFENDE DE GEBIEDEN VOOR
« GROENE RUIMTEN EN DE LANDBOUWGEBIEDEN »**

Er bestaan acht bijzondere voorschriften.

1. **Groengebieden** : deze gebieden zijn bestemd voor het behoud en het herstel van het natuurlijk milieu.
2. **Groengebieden met hoogbiologische waarde** : deze gebieden zijn bestemd voor het behoud en het herstel van het natuurlijk milieu van hoogbiologische waarde, aangezien ze zeldzame fauna en flora herbergen of een belangrijke biologische verscheidenheid vertegenwoordigen.
3. **Parkgebieden** : deze gebieden zijn hoofdzakelijk bestemd voor beplanting, wateroppervlakken en ontspanningsvoorzieningen. Het is de bedoeling dat zij in hun staat behouden blijven of ingericht worden met het oog op de vervulling van hun sociale, recreatieve, pedagogische, ecologische of landschapsfunctie.
4. **Gebieden voor sport- of vrijetijdsactiviteiten in de open lucht** : deze gebieden zijn bestemd voor spel en sportactiviteiten in de open lucht en zijn met beplantingen omgeven. Uitgezonderd voor de voorlopige installaties met seizoensgebonden karakter en de open tribunes mag de totale terreinoppervlakte van de infrastructuren en bouwwerken niet meer dan 20% van de oppervlakte van het gebied bedragen.
5. **Bosgebieden** : deze gebieden zijn bestemd voor beboste of te bebossen ruimten en wateroppervlakken die de essentiële elementen van het landschap vormen. Ze worden onderhouden of ingericht met het oog op de vrijwaring van de harmonieuze co-existentie van de ecologische, economische en sociale functies van bossen en wouden.

In deze eerste vijf gebieden, zijn enkel handelingen en werken toegelaten die volstrekt noodzakelijk zijn voor de bestemming van die gebieden of die de sociale functie ervan rechtstreeks aanvullen zonder dat de eenheid of de wetenschappelijke, opvoedkundige of esthetische waarde van dat gebied in het gedrang kan worden gebracht.

- 6. Gebieden van erfdiensbaarheden langs de randen van bossen en wouden:** bossen en wouden in bosgebieden zijn omringd door een gebied waar niet gebouwd mag worden over een diepte van 60 meter. Onder bepaalde voorwaarden kan deze grens worden verlaagd naar 30 meter.³
- 7. Begraafplaatsgebieden:** deze gebieden zijn bestemd voor begraafplaatsen en beplanting.
- 8. Landbouwgebieden:** deze gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de algemene zin van het woord, met inbegrip van tuinbouw, bosbouw en weiden. Deze gebieden kunnen bouwwerken omvatten die onontbeerlijk zijn voor de uitbating en voor de huisvesting van de uitbaters.

³ Voorwaarden om de grens te kunnen verlagen naar 30 meter:

- 1) de stedenbouwkundige kenmerken van de handelingen en werken zijn vergelijkbaar met die van de belendende bestaande constructies;
- 2) de handelingen en werken zorgen voor een harmonieuze overgang tussen de bossen en wouden en de bestaande stedelijke structuur;
- 3) de handelingen en werken worden aan de speciale regels van openbaarmaking onderworpen.

B.1. BBP's (Bijzondere Bestemmingsplannen)

De Bijzondere Bestemmingsplannen (BBP's) zijn lokale planningsmiddelen die op nauwkeurige wijze bepalen hoe een grondgebied moet worden ingericht. Ze bepalen de toegelaten bestemmingen per zone, als verduidelijking of aanvulling van het GBP. Deze plannen betreffen slechts delen van het gemeentelijke grondgebied. De aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning moeten, tenzij bij uitzondering, rekening houden met de BBP's, aangezien deze bindend zijn. Ze worden door de gemeenten zelf of door het Gewest opgesteld.

Buurtbewoners kunnen een beroep doen op hun gemeente voor de uitwerking van een BBP voor een gebied in de buurt van hun woonplaats. Aanvragen moeten daarvoor worden gericht aan het college van burgemeester en schepenen, met vermelding van het gebied in kwestie, de behoeften en de doelstellingen.

B.2. Gewestelijke en Gemeentelijke Stedenbouwkundige Verordeningen)

Er zijn twee soorten Stedenbouwkundige Verordening: gewestelijke en gemeentelijke. Ze bevatten onder meer bepalingen over de stedenbouwkundige kenmerken van gebouwen en hun omgeving (bv. bouwprofiel, volume, esthetiek, stevigheid van de constructie).

Ze bevatten ook regels voor de inrichting van de openbare ruimte. De bescherming van bepaalde kleinere groene ruimten is ook in deze verordeningen opgenomen: inspringstroken, tuingebieden, doordringbare zones en groendaken.

B.3. Handelingen en werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is

Heel wat werken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn aan een stedenbouwkundige vergunning onderworpen. Het kan zijn dat de aantasting van het milieu die u hebt vastgesteld een dergelijke vergunning vereist. Zonder vergunning zou de verantwoordelijke van de werken kunnen worden verplicht om het milieu in zijn oorspronkelijke staat te herstellen of compensaties te betalen. Het is dus goed om de desbetreffende wetgeving te kennen.

⁴ Zie art. 51 van het BWRO.

De handelingen en werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is, worden opgesomd in het BWRO⁵ (Brussels Wetboek voor Ruimtelijke Ordening). Het gaat onder meer om de volgende werken :

- afbraak van een bouwwerk ;
- wijziging van de bestemming van een deel van of een volledig goed, ook al vereist deze wijziging geen werken ;
- handelingen en werken ondernemen of laten ondernemen met tot doel de restauratie, de uitvoering van graafwerken of de wijziging van een deel van of een volledig goed zonder stedenbouwkundige vergunning.

C. BESCHERMING DANKZIJ WETGEVING INZAKE ERFGOED

C.1. « Natuurlijk erfgoed »

Sommige sites hebben een beschermd statuut krachtens het beleid voor de vrijwaring van het erfgoed. Het gaat om goederen die beschermd zijn of ingeschreven op de bewaarlijst of waarvan de procedure tot bescherming of inschrijving lopende is.⁶

De volledige lijst met beschermde sites is terug te vinden in het Register van het gevrijwaard erfgoed : <http://bit.ly/2x06OqJ>

Het begrip erfgoed omvat niet alleen architecturaal erfgoed en archeologische sites maar ook het “natuurlijke erfgoed”, met inbegrip van landschappen (parken, tuinen) en merkwaardige bomen.⁷

⁵ Art. 98 van het BWRO.

⁶ Art. 206 van het BWRO

⁷ Fiche om Lokaal te Reageren 1 over de bescherming van bomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De Koninklijke Commissie Monumenten en Landschappen (KCML) verstrekt adviezen over de aanvragen voor stedenbouwkundige vergunningen voor goederen die deel uitmaken van het beschermde erfgoed. Deze adviezen zijn bindend of consultatief, al naargelang het geval.

WAT TE DOEN ?

A. ANALYSEER DE SITUATIE

Het is altijd goed om het statuut van een site na te gaan, via het geografisch informatiesysteem van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: BruGIS. Deze zoekmachine biedt een interactieve kaart van het Brusselse grondgebied met details van alle beschikbare stedenbouwkundige gegevens en bestemmingen (GBP, natuur- en bosreservaten, Natura 2000-sites, erfgoed ...): <https://stedenbouw.irisnet.be/cartografie/brugis>.

TE CONTROLEREN :

- de bestemming in het GBP ;
- of de site in kwestie een bijzonder milieustatuut geniet (natuur- of bosreservaat, Natura 2000-site ...) via de cartografische portaalsite van Leefmilieu Brussel: <http://bit.ly/2hC9y6l>; zie ook de fiche “Bescherming van groene ruimtes dankzij de milieuwetgeving in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest”;

- de aanwezigheid van merkwaardige bomen en landschappen ingeschreven op de bewaarlijst van goederen die tot het erfgoed behoren: <http://bit.ly/2yLWEra> (we hebben een specifieke fiche opgesteld over de bescherming van bomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest);
- **controleer ten slotte de aanwezigheid van dier- of plantensoorten of habitats** van communautair of gewestelijk belang, zoals vermeld in de bijlagen bij de Natuurordonnantie⁹: <http://bit.ly/2fw2Pa9>

Goed om te weten is dat, in overeenstemming met het verdrag van Aarhus, de administratieve diensten van de gemeenten en het Gewest verplicht zijn u milieu-informatie (stedenbouwkundige vergunning, merkwaardige bomen ...) te leveren wanneer u hen aanspreekt, tenzij er een gemotiveerde uitzondering geldt. Herinner hen desnoeds aan deze verplichting.

B. REAGEREN

IN GEVAL VAN ONREGELMATIGE HANDELINGEN: ALTIJD DE DIALOOG AANGAAN !

Neem indien mogelijk rechtstreeks contact op met de dader van de feiten om hem te informeren over het illegale karakter van zijn handelingen en werken, en nodig hem uit om de situatie te regulariseren voordat u tot repressieve acties overgaat (klacht, gerechtelijke actie enz.).

INDIEN DE DIALOOG MISLUKT :

In geval van een inbreuk op de Natuurordonnantie (elk milieumisdrijf) of de wetgeving inzake stedenbouwkundige vergunningen (stedenbouwkundige overtreding), kunt u contact opnemen met de bevoegde autoriteiten die de inbreuk zullen vaststellen en vervolging zullen instellen :

- de milieudienst, de dienst stedenbouw, de bevoegde schepen, de burgemeester of de milieucoördinatoren van de gemeente in kwestie (<http://bit.ly/2yGpclB>) ;
- de Directie Monumenten en Landschappen (www.monument.irisnet.be) ;

⁹ Ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud, bijlagen II.2 en II.3.

- de Directie Stedenbouw van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (<http://be.brussels/over-het-gewest/brussel-stedenbouw-en-erfgoed/directie-stedenbouw>) ;
- de bewakingsagent en/of boswachter van Leefmilieu Brussel van de zone in kwestie ;
- Leefmilieu Brussel (biodiv@environnement.brussels) en de Inspectiedienst van Leefmilieu Brussel (inspection-inspectie@environnement.brussels) ;
- de agenten van de gerechtelijke politie, bereikbaar via het nummer 112 ;
- verenigingen die zich inzetten voor de bescherming van de natuur in Brussel, zoals Bruxelles-Nature (<http://www.bruxellesnature.be>).

EEN BESLISSING AANVECHTEN :

Als u een beslissing van de bevoegde autoriteiten wilt aanvechten, kunt u beroep instellen tegen een milieu- of stedenbouwkundige vergunning :

- un recours en annulation devant le Conseil d'Etat est possible, notamment pour décision non ou mal motivée. Le recours doit être impérativement introduit dans le délai de 60 jours à dater de la prise de connaissance de la décision d'octroi du permis d'urbanisme.

Attention, cette procédure est longue et coûteuse car il est préférable de se faire assister par un avocat. Si des travaux ont eu lieu malgré l'annulation du permis (ce qui est autorisé si le permis n'a pas été suspendu), il peut être opportun de solliciter la réparation et la remise en état du site.

- Een beroep tot nietigverklaring kan worden ingesteld voor de Raad van State, met name voor een niet of slecht gemotiveerde beslissing. Het beroep moet absoluut binnen een termijn van 60 dagen na de kennisname van de beslissing tot toekenning van de stedenbouwkundige vergunning worden ingediend. Opgelet, dit is een lange en dure procedure, u kunt zich beter laten bijstaan door een advocaat. Indien er werken plaatsvonden ondanks de nietigverklaring van de vergunning (wat toegestaan is indien de vergunning niet werd opgeschort), kan het opportuun zijn om de herstelling van de site in oorspronkelijke staat te eisen.

- Indien een milieuvergunning werd toegekend, moeten de administratieve beroepsmiddelen die aan de rechtzoekenden worden aangeboden uitgeput zijn alvorens u naar de Raad van State trekt. Het administratieve beroep moet in de eerste plaats worden ingesteld bij het College voor het Leefmilieu en vervolgens bij de Regering. Leden van het publiek moeten dit beroep instellen binnen 30 dagen na de bekendmaking van de beslissing via een affiche of op elektronische wijze.
- In geval van een duidelijke overtreding of een ernstig risico op overtreding van de wetgeving inzake natuurbescherming, kan men ook een stakingsvordering inzake leefmilieu indienen. Deze vordering kan niet door individuen worden ingediend maar wel door een vzw (die op zijn minst 3 jaar bestaat). De vordering kan ook worden ingediend door de procureur des Konings of een administratieve autoriteit. De gerechtelijke beslissing wordt zeer snel genomen.

CONTACT

**OP ZOEK NAAR MEER INFORMATIE, GEDETAILLEERD ADVIES,
STEUN BIJ UW ACTIE ?**

- **Neem contact op met de dienst Lokaal Reageren bij Natagora :**

02/893 09 91
reactionlocale@natagora.be
Edinburghstraat 26
1050 Brussel

- **Neem contact op met Inter-Environnement Bruxelles (ieb) :**

02/801 14 80
info@ieb.be
Scheikundigestraat 34-36
1070 Brussel

Meer infos : www.natagora.be/reactionlocale

Laatste update : 07/2018

*Foto's : Brussel Stedenbouw en Erfgoed, Fotolia,
Lorène Wilmet, MBHG-MRBC, Stephane Mignon*

